

01 octombrie 2013

Grupul de lucru

Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE - GT)

AVIZ NR . (2013) 16
privind relațiile dintre judecători și avocați
în vedere asigurării calității și eficienței justiției

I. INTRODUCERE

1. În conformitate cu termenii de referință care îi sunt încredințați de către Comitetul de Miniștri, Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) a hotărât să elaboreze, în 2013, un aviz privind relațiile dintre judecători și avocați, având în vedere calitatea și eficiența justiției.

2. Avizul a fost elaborat pe baza avizelor CCJE anterioare și directivelor relevante ale Consiliului Europei, Carta Europeană privind Statutul Judecătorilor (1998), Magna Carta a Judecătorilor (2010) și Recomandarea CM / Rec (2010) 12 a Comitetului de Miniștri cu privire la judecători: independența, eficiența și responsabilitățile acestora. De asemenea, se iau în considerare Principiile Națiunilor Unite cu privire la independența justiției (1985), Principiile fundamentale ale Organizației Națiunilor Unite cu privire la rolul avocaților (1990), Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2002) și Comentariul la Principiile de la Bangalore privind Grupul de Integritate Judiciară (2007). În plus , protocolul/ avizul se bazează pe activitatea Consiliului Barourilor Europene (CCBE), în special Codul de conduită pentru avocați europeni (1998), modificat în 2002 și 2006 și Carta principiilor fundamentale ale profesiei juridice europene (2006).

Se ține cont de răspunsurile statelor membre la chestionarul și raportul întocmit de expertul științific dna. Natalie FRICERO (Franța), precum și de contribuțiile din cadrul Conferinței de la Paris, din data de 7 noiembrie 2012, organizată în comun de către CCJE și de Baroul din Paris, și de Conferința de la Roma din data de 13 iunie 2013, organizată de către CCJE, Consiliul Superior al Magistraturii din Italia și Consiliul Național al Baroului din Italia .

CCJE a consultat , de asemenea, CCBE , în cursul pregătirii acestui protocol.

II . Rolul judecătorilor și avocaților în funcționarea justiției

3. Țările guvernate de principiile statului de drept ar trebui să organizeze sistemele lor judiciare în așa fel încât supremația legii și respectarea drepturilor și libertăților fundamentale să fie garantate în conformitate cu Convenția Europeană a Drepturilor Omului (denumită în continuare Convenția), precum și de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului (denumită în continuare Curtea).

CCJE a recunoscut deja rolul esențial privind cooperarea între diferitele părți implicate în buna funcționare a justiției și interacțiunea dintre acești participanți. Astfel, la punctul 10 din Avizul nr. (2009) 12, CCJE a afirmat că schimbul de principii juridice comune și valori etice dintre toți profesioniștii implicați în procesul legislativ este esențial pentru buna administrare a justiției .

4. Judecătorii și avocații au roluri diferite în procesul legislativ, dar contribuția ambelor profesii este necesară pentru a ajunge la o soluție echitabilă și eficientă în toate procesele.

5. Paragraful 2 din Principiile Fundamentale privind Independența Justiției, adoptate de Adunarea Generală a O.N.U. în 1985 prevede că sistemul judiciar va decide în problemele care îi sunt înaintate în mod imparțial, pe baza faptelor și în conformitate cu legea, fără restricții, influențe necorespunzătoare, incitări, presiuni, amenințări sau interferențe, directe sau indirecte, de orice parte sau pentru orice motiv. CCJE a subliniat, în primul său aviz (Avizul nr. 1 (2001), § 10) că independența justiției nu este o prerogativă sau un privilegiu în interesul judecătorilor, dar este o pre-condiție a statului de drept și pentru cei care caută și așteaptă dreptate.

6. În cadrul misiunii lor de a apăra interesele clienților lor, avocații joacă un rol esențial în administrarea corectă a justiției. Alineatul 6 al Comentariului CCBE la Carta principiilor fundamentale ale profesiei juridice europene definește rolul avocatului, după cum urmează : "Rolul avocatului, indiferent dacă e deținut de către o persoană, o corporație sau stat, este cel de consilier de încredere al clientului și reprezentant al acestuia, este un profesionist respectat de terți, și un participant indispensabil la administrarea echitabilă a justiției. Cuprinzând toate aceste elemente, avocatul , care servește fidel interesele clientului său/ clienței sale și protejează drepturile clientului, îndeplinește, de asemenea, funcțiile avocatului în societate - care sunt: să aplaneze și să prevină conflictele, să se asigure că aceste conflicte sunt rezolvate în conformitate cu principiile recunoscute ale dreptului civil, public sau penal, ținând cont de drepturi și interese , să continue dezvoltarea legii și să apere libertatea, justiția și statul de drept". După cum se precizează la punctul 1.1 din Codul de conduită a avocaților europeni al CCBE, respectul pentru profesia de avocat este o condiție esențială pentru statul de drept și democrație în societate. Principiile de bază ale Națiunilor Unite privind rolul Barourilor afirmă că protecția adecvată a drepturilor omului și a libertăților fundamentale, la care au dreptul toate persoanele, fie ele economice, sociale și culturale, sau civile și politice, impune ca toate persoanele să aibă acces efectiv la serviciile juridice furnizate de o profesie juridică independentă. Principiul 12 prevede că avocații trebuie să mențină permanent onoarea și demnitatea în cadrul profesiei lor, în calitate de agenți esențiali ai administrării justiției .

7. Judecătorii și avocații trebuie să fie independenți în exercitarea funcțiilor lor, și trebuie să fie percepuți independenți unii față de alții. Această independență este afirmată de codurile de conduită pentru fiecare profesie. CCJE consideră că această independență este vitală pentru buna funcționare a justiției.

8. CCJE face trimitere la punctul 12 din Recomandarea CM / Rec (2010) 12, care prevede că, fără a aduce atingere independenței lor, judecătorii și sistemul judiciar trebuie să mențină relații de lucru constructive cu instituțiile și autoritățile publice implicate în gestionarea și administrarea instanțelor, precum și cu toți profesioniștii ale căror sarcini sunt legate de activitatea judecătorilor, în scopul de a facilita o administrare eficientă și eficace a justiției. Relațiile constructive sunt necesare și în cursul procedurilor, în scopul de a obține o soluție corectă și eficientă a procesului legal în cauză.

9. Două domenii de relații între judecători și avocați pot fi distinse :

- Pe de o parte, relațiile dintre judecători și avocați care derivă din principiile procedurale și regulile din fiecare stat, și care au un impact direct asupra eficienței și calității procedurilor judiciare. În concluziile și recomandările formulate în Avizul nr. (2008) 11 cu privire la calitatea hotărârilor judecătorești, CCJE a subliniat că standardul de calitate al hotărârilor judecătorești este în mod clar rezultatul interacțiunilor dintre numeroși participanți în cadrul sistemului judiciar ;

- Pe de altă parte, relațiile care rezultă din conduita profesională a judecătorilor și avocaților, care necesită un respect reciproc pentru rolurile jucate de fiecare parte și un dialog constructiv.

III . Îmbunătățirea raporturilor procedurale, dialog și comunicare în timpul procedurilor

10 . Judecătorii și avocații au împreună o obligație esențială, și anume respectarea normelor de procedură și ale principiilor de bază ale unui proces echitabil.

CCJE este de părere că relațiile constructive între judecători și avocații vor îmbunătăți calitatea și eficiența procedurilor. Acestea vor ajuta, de asemenea la satisfacerea nevoilor părților implicate într-un proces: acestea se așteaptă să fie audiate și se așteaptă, de asemenea, ca judecătorii și avocații să contribuie împreună la o soluționare justă a cazului lor, înăuntrul unui termen rezonabil.

11 . Calitatea și eficiența procedurilor judiciare depinde în primul rând de legislația procedurală adecvată. Statele ar trebui să stabilească o astfel de legislație, în conformitate cu articolul 6 din Convenție. Procesul de elaborare a acestei legislații ar trebui să implice consultarea judecătorilor și avocaților, nu în interesul celor două profesii, ci în interesul administrării corecte a justiției. Consultarea utilizatorilor instanțelor judecătorești este, de asemenea, importantă. Totodată, este esențial ca legislația procedurală să fie evaluată în mod regulat, și ca judecătorii, avocații și utilizatorii instanțelor de judecată să fie implicați în acest proces .

12 . În practică, regulile procedurale, indiferent dacă acestea vizează cauze civile, penale sau administrative, sunt adesea complexe și permit o varietate de "incidente" (vicii) de procedură și de căi de atac intermediare. Acest lucru poate duce la întâzieri nejustificate și costuri ridicate atât pentru părți, cât și pentru societate, în general. CCJE sprijină cu

fermitate eforturile de a analiza și evalua normele procedurale existente în statele membre și să dezvolte, unde este necesar, norme adecvate și mai transparente.

Schimbul de experiență internațională, dintre judecători și avocați, poate stimula dezvoltarea de " bune practici " în domeniul procedurilor . Cu toate acestea, tradițiile diferite sociale și juridice ale țărilor trebuie să fie luate în considerare .

13 . CCJE consideră că legislația ar trebui să ofere judecătorilor instrumente procedurale eficiente pentru a pune în aplicare principiile unui proces echitabil și a preveni întârzierile nejustificate și tergiversările. Legislația ar trebui să fie suficient de fermă, și ar trebui să prevadă termene clare și corecte, permițând în același timp flexibilitatea necesară .

14 . Normele procedurale constituie instrumentul care permite soluționarea litigiilor judiciare. Normele de procedură determină rolurile judecătorilor și avocaților. Este esențial ca atât judecătorii și avocații să dețină o bună cunoaștere și înțelegere a acestor norme, în interesul unei hotărâri corecte și emise în timp util.

15 . Accesul egal la informații cu privire la legile de procedură și de fond, la punctele de reper ale jurisprudenței, ar trebui să fie furnizate cât mai larg posibil, atât pentru judecători cât și pentru avocați. CCJE face trimitere la punctul 24 din Avizul nr. 14 (2011), în care se consideră că în sistemul judiciar, în ce privește cazurile de jurisprudență, sau cel puțin deciziile importante să fie disponibile pe internet i) gratuit , ii) într-o formă ușor accesibilă, și iii) ținând cont de protecția datelor cu caracter personal .

16 . Principiile fundamentale ale O.N.U. privind independența sistemului judiciar stipulează în Principiul nr 6 că independența sistemului judiciar îndreptățește și cere justiției să se asigure ca procedurile judiciare să se desfășoare în mod echitabil și ca drepturile părților să fie respectate. Rolul jucat de avocați în apărarea drepturilor părților implică activ cooperarea lor în administrarea unui caz, de exemplu, prin stabilirea termenelor de procedură. CCJE consideră că este important să se dezvolte audieri planificate pentru a facilita, în interesul părților, o cooperare efectivă între judecători și avocați.

17 . Judecătorii și avocații trebuie să coopereze în satisfacerea nevoilor părților, inclusiv prin soluționări amiabile. În Avizul său nr. (2004) 6, CCJE recomandă dezvoltarea de măsuri pentru soluționarea amiabilă a cazurilor. Sesiuni de formare comune pot îmbunătăți înțelegerea rolului judecătorilor și avocaților în domeniul înțelegerilor amiabile, prin procesul de conciliere sau de mediere.

18 . Dorința de a coopera și de a se angaja într-un dialog s-ar putea realiza, de asemenea, sub formă de orientări procedurale convenite la nivel instituțional. CCJE consideră că instanțele ar trebui să încurajeze stabilirea de bune practici rezultate din acorduri între instanțe și barouri. Acordurile privind managementul și desfășurarea procedurilor au fost stabilite în numeroase sisteme juridice, luând forme variate. CCJE reafirmă că astfel de acorduri de procedură ar trebui să respecte dreptul procedural și ar trebui să fie făcute publice, în scopul asigurării transparenței pentru avocați și părțile implicate în litigii.

19 . Este necesar să se stabilească o comunicare corespunzătoare între instanțe și avocați pentru a asigura rapiditatea și eficiența procedurilor. CCJE consideră că statele trebuie să introducă sisteme de facilitare a comunicării on-line între instanțe și avocați, în scopul de a îmbunătăți serviciul pentru avocați și pentru a le permite să consulte cu ușurință stadiul procedural al cauzelor. În Avizul său nr. (2011) 14 privind "Justiția și Tehnologia Informației", CCJE specifică faptul că I.T.-ul joacă un rol central în furnizarea de informații către judecători, avocați și alte părți interesate din sistemul judiciar, precum și pentru public și mass-media .

IV . DEZVOLTAREA înțelegerii reciproce și a respectului reciproc în considerarea normelor etice

20 . Judecătorii și avocații au fiecare propriul lor set de principii etice. Cu toate acestea , mai multe principii etice sunt comune pentru ambele părți, judecători și avocați, de exemplu, secretul profesional, integritatea și demnitatea, respect pentru justițiabili, competență, corectitudine și respect reciproc.

21 . Principiile etice ale judecătorilor și avocaților se referă, de asemenea, la relațiile dintre cele două profesii.

Cu privire la judecători, CCJE a afirmat în Avizul nr. (2002) 3, punctul 23, că judecătorii ar trebui să arate atenția cuvenită tuturor persoanelor (de exemplu , părți, martori, consilieri) și ar trebui să nu se facă nici o distincție care se bazează pe motive nelegale sau care ar fi incompatibile cu îndeplinirea corectă a funcțiilor lor. Punctul 5.3 din Principiile de la Bangalore afirmă că un judecător își îndeplinește atribuțiile judiciare prin luarea în considerare a tuturor persoane, cum ar fi părțile, martorii, avocații, personalul instanței și magistrați, fără a face vreo deosebire pe motive nerelevante, nesemnificative pentru buna desfășurare a activităților. Punctul 6.6 din Principiile de la Bangalore afirmă că un judecător trebuie să mențină ordinea și decența în toate procedurile în fața instanței, să fie răbdător, demn și politicos în relațiile cu părțile, cu jurații , martorii, avocații și alte persoane cu care judecătorul, în calitatea sa oficială, ia contact.

În ceea ce privește avocații, paragrafele 4.1, 4.2, 4.3 și 4.4 din Codul deontologic al CCBE pentru avocații europeni exprimă următoarele principii: un avocat care apare, sau ia parte într-o cauză , în fața unei instanțe sau unui tribunal trebuie să respecte regulile de conduită aplicabile în fața acestora. Un avocat trebuie să dea întotdeauna atenția cuvenită pentru desfășurarea corectă a procedurilor. Un avocat trebuie, menținând în același timp respectul cuvenit și curtoazia față de instanța de judecată , să apere interesele clientului, onorabil și fără teamă, neavând interese sau beneficii pentru el însuși sau pentru orice altă persoană. Un avocat nu trebuie să dea cu bună știință informații false sau care induc în eroare în instanța de judecată .

22 . CCJE consideră că relațiile dintre judecători și avocați trebuie să se bazeze pe înțelegere reciprocă, pe respect și pe independență unii față de ceilalți.

CCJE consideră, în consecință, că este necesar să se dezvolte dialoguri și schimburi între judecători și avocați la un nivel instituțional național și european cu privire la problema relațiilor reciproce. Ar trebui să fie luate în considerare codurile etice ale avocaților și judecătorilor. În acest sens, CCJE încurajează identificarea unor principii etice comune, cum ar fi obligația de independență, de cooperare pentru a asigura o dirijare corectă și rapidă a procedurilor legale și de perfecționare profesională continuă. Asociațiile profesionale și organismele independente de conducere ale ambelor părți, judecători și avocați ar trebui să fie răspunzătoare pentru acest proces.

23. Conferințele de pregătire pentru judecători și avocați ar trebui să se ocupe, prin rolurile lor, respectiv relațiile lor, de realizarea scopului general de a promova soluționarea echitabilă și eficientă a litigiilor, respectând independența ambelor părți. CCJE face trimitere la punctul 10 din Avizul nr. (2009) 12, în care se consideră că, acolo unde este cazul, pregătirea profesională comună pentru judecători, procurori și avocați pe teme de interes comun ar putea contribui la realizarea unei justiții de cea mai înaltă calitate.

24. În statele membre ale Consiliului Europei, judecătorii sunt recrutați în mai multe moduri. CCJE se referă la raportul "Evaluarea sistemelor judiciare europene" CEPEJ, ediția 2012, capitolul 11.1. În unele țări, judecătorii sunt recrutați din rândul avocaților cu experiență. În alte țări, judecătorii și avocații nu au o carieră comună. În aceste țări, dezvoltarea înțelegerii reciproce între cele două profesii este deosebit de relevantă. Una dintre posibilitățile pentru a promova o astfel de înțelegere este crearea de programe de pregătire profesională pentru judecătorii stagiați în firme de avocatură și pentru avocații stagiați în instanțele de judecată. În acest caz, este esențial ca cerințele de independență și imparțialitate ale sistemului judiciar să fie garantate și ca stagiile să fie organizate într-un mod transparent.

25. Relațiile dintre judecătorii și avocații trebuie să păstreze întotdeauna imparțialitatea instanței și imaginea acesteia. Judecătorii și avocații ar trebui să fie pe deplin conștienți de acest lucru, iar normele procedurale și etice adecvate ar trebui să protejeze această imparțialitate.

26. Atât judecătorii și avocații se bucură de libertatea de exprimare, în conformitate cu articolul 10 din Convenție.

Judecătorii trebuie să păstreze confidențialitatea deliberărilor Curții și imparțialitatea acestora, ceea ce implică, printre altele, că trebuie să se abțină de la comentarii privind procedurile. Judecătorii ar trebui să fie, de asemenea, atenți la comentariile cu privire la performanța avocaților, având în vedere că datoria principală a avocaților este de a acționa în interesul clienților lor.

Libertatea de exprimare a avocaților are, de asemenea, limitele sale, în scopul de a menține, așa cum se prevede la articolul 10, paragraful 2 al Convenției, autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești. Se impune respectul față de colegii de profesie, respectul pentru statul de drept și administrarea corectă a justiției - principiile (h) și (i)

din Carta principiilor fundamentale ale profesiei juridice europene a CCBE - cererea de abținere de la critica abuzivă a colegilor de profesie, a judecătorilor individuali și a procedurilor și deciziilor judecătorești.

V. RECOMANDĂRI

CCJE reafirmă că "utilizarea principiilor juridice comune și valorilor etice de către toți profesioniștii implicați în procesul legislativ este esențială pentru buna administrare a justiției" și stabilește următoarele recomandări:

I. CCJE recomandă ca statele să adopte acte normative procedurale adecvate, care trebuie să definească activitatea judecătorilor și avocaților pentru a permite punerea în aplicare în mod eficient a principiilor unui proces echitabil și pentru a preveni tacticile de amânare ale părților. Se recomandă, de asemenea, ca judecătorii, avocații și petenții să fie consultați în procesul de elaborare și iar modurile de procedură să fie evaluate în mod regulat .

II . CCJE sprijină schimbul de experiență internațională între judecători și avocați cu scopul de a dezvolta cele mai bune practici în materie procedurală, luând în considerare diferitele tradiții sociale și juridice ale țărilor.

III . CCJE recomandă ca judecătorii să organizeze audieri preliminare în cadrul procedurilor și să stabilească, consultându-se cu părțile, calendare de procedură, de exemplu, pentru specificarea etapelor procesuale, stabilind termene rezonabile și adecvate, pentru structurarea prezentărilor în scris și/sau oral și pentru administrarea dovezilor.

IV . CCJE recomandă dezvoltarea căilor de comunicare între instanțe și avocați. Judecătorii și avocații trebuie să fie în măsură să comunice între ei în toate etapele procedurilor. CCJE consideră că statele trebuie să se introducă sisteme care facilitează comunicarea prin sisteme informatice între instanțe și avocați.

V. CCJE recomandă elaborarea modalităților de soluționare amiabilă a litigiilor. Se consideră că înțelegerea rolurilor judecătorilor și avocaților, în cadrul întâlnirilor amiabile de conciliere sau de mediere, este un factor vital pentru dezvoltarea acestei abordări și că, în măsura în care este posibil, ar trebui să fie organizate sesiuni de formare profesională comune cu privire la diferitele moduri de reglementare amiabilă.

VI . CCJE recomandă dezvoltarea de dialoguri și schimburi între judecători și avocați, la un nivel instituțional cu privire la problema relațiilor lor reciproce, luând pe deplin în considerare codurile deontologice ale ambelor profesii. Un astfel de dialog ar trebui să faciliteze înțelegerea reciprocă și respectul pentru rolul fiecăruia în parte, cu respectarea independenței judecătorilor și avocaților.

VII . CCJE consideră, că stagiile de formare comune pentru judecători și avocați pe teme de interes comun pot îmbunătăți calitatea și eficiența procedurilor.